

АТОМНИК АУКРАЇНИ

№3 (1152) 8 лютого 2024 року

Заснована 1 грудня 2000 року

ГАЗЕТА ПРОФЕСІЙНОЇ СПІЛКИ

ПРАЦІВНИКІВ АТОМНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ТА ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

ВРЯТОВАНА СПАДЩИНА

ДОКУМЕНТИ З ІСТОРІЄЮ

Наближається десята річниця Революції гідності. У Будинку профспілок, який був центром підтримки революції, у ніч з 18 на 19 лютого під час чергової спроби штурму силовиками Майдану виникла пожежа і будівля практично повністю згоріла. Ця пожежа знищила майно і багаторічну документацію профспілок. Як допомагав Центральний державний архів громадських об'єднань України відновити документаційний фонд Атомпрофспілки, поділилася спогадами і розповіла про роботу архіву директорка ЦДАГОУ Ольга БАЖАН.

НАСЛІДКИ ПОЖЕЖИ

— Після пожежі в Будинку профспілок працівники нашого архіву прийшли туди подивитися, що з будівлею і що з документів уціліло, — розповідає Ольга Бажан. — Картина була вражаюча. Жажлива для працівників апаратів профспілок безумовно, але й для нас, бо ми, як архівісти, розуміли, що наслідком знищення пожежею профспілкової документації буде величезна біла пляма в історії профспілкового руху.

У Будинку профспілок тліло ще до вечора 19 лютого. Працівники апарату Атомпрофспілки навідалися перевірити свої кабінети. Офісні приміщення практично всі вигоріли. Було укладено акт, що документи знищені пожежею. Але згодом заступниця керівника оргвідділу Атомпрофспілки Олена Колеснікова виявила ці документи на одному з поверхів в обгорілій шафі.

— Дякувати Богу, вони датувалися фактично початком діяльності профспілки, — продовжує Ольга Бажан, — охоплювали період з 1992

року. Звичайно, документи були обгорілі, задимлені, на деяких був шар кіптяви. Але було вже зрозуміло, що їх можна врятувати.

РОБОТА З ВІДНОВЛЕННЯ

Перш ніж зайнятися відновленням документів Атомпрофспілки, працівники архіву помістили їх на понад півроку на карантин.

— Треба було поспостерегти, чи не буде грибка. Тоді це були б ризики для всього архіву, — зазна-

чає Ольга Вікторівна. — Ми «ущільнилися»: один із кабінетів працівників виділили під зберігання документів. Необхідний був якийсь час ще й для того, щоб папір адаптувався до температурного режиму. Після карантину працівники реставраційного відділу дуже акуратно вручну очищували кіптяву з документів.

Були папери з підпаленими краями чи такі, що мали вкрай пошкоджений стан. Їх неможливо було відновити. Як і документи на факсовому папері — через високу температуру під час пожежі він зжався і потемнів. Такі документи довелися передрукувати, при цьому максимально точно відтворити стиль: розмір шрифту, розташування на сторінці тощо. Це вимагало багато уваги, часу, зусиль та терпіння.

(Закінчення на 3-й стор.)

Довідково. Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки (ЦДАГОУ) утворено 7 жовтня 2022 року у результаті злиття Центрального державного архіву громадських об'єднань України (ЦДАГО України) та Центрального державного архіву зарубіжної україніки (ЦДАЗУ) і визначено правонаступником реорганізованих архівів.

АТОМПРОФСІЛКА-2023: ВИКЛИКИ ТА ЗДОБУТКИ

(Продовження. Початок у №2)

17 травня відбувся II Пленум ЦК Атомпрофспілки України.

18 травня «Правові підстави здійснення профспілками громадського контролю за дотриманням законодавства у сфері охорони праці» — такою була тема чергового дистанційного навчання «Профспілкова абетка» для новообраних активістів у рамках освітнього проекту «Колегіум Атомпрофспілки».

25 травня «Оптимізація трудових відносин у період воєнного стану». Юрист відділу колективно-договірної та правової роботи ЦК Атомпрофспілки Олександр Брянчик (ХАЕС, м. Нетішин) розповів про нові правила трудових відносин, особливості правового регулювання під час воєнного стану.

25 травня рівно пів століття тому стартувало будівництво Рівненської АЕС. 25 травня 1973 року забито перший символічний кілочок на місці спорудження АЕС.

25 травня оприлюднено порушення прав працівників на Запорізькій атомній електростанції та у місті-супутнику АЕС Енергодарі в умовах війни росії проти України в опублікованій доповіді IndustriALL і МОП.

30 травня «Фінансова діяльність Атомпрофспілки» — лекція головного бухгалтера ЦК Атомпрофспілки Владислава Першина у рамках онлайн-навчання «Профспілкова абетка» для новообраних профспілкових лідерів.

31 травня у грецькому місті Салоніки розпочала роботу середньострокова Конференція Європейської профспілки IndustriALL. Її мета — затвердити Стратегічний план діяльності на 2023-2025 роки. Українська делегація у складі представників 10 галузевих профспілок взяла активну участь у роботі Виконкому та Конференції IndustriALL-Європа. Голова Атомпрофспілки України Валерій Матов виступив на Конференції та закликав колег продовжувати надавати підтримку Україні у боротьбі з російським фашизмом. Він розповів про роботу українських профспілок в умовах війни.

1 червня «Комунікації з членами профспілки та профактивом, інформаційні технології та канали комунікації». Про це йшлося на черговому дистанційному навчанні Атомпрофспілки. Прессекретар ЦК Атомпрофспілки, він же модератор онлайн-навчання, Павло Олещук висвітлив тему комунікації, зокрема у профспілках.

6 червня найбільша екологічна катастрофа з часів Чорнобиля — підрив Каховської ГЕС (на знімку внизу).

12 червня у Женеві відбувся мітинг, організований перед будівлею ООН швейцарськими та українськими профспілками, щоб засудити російську окупацію та жорстоку війну в Україні, наголошуючи на вимозі вигнати російську делегацію зі 111-ї сесії Конференції МОП.

3 18 по 22 червня в Кейптауні (ПАР) пройшла середньострокова Конференція ГС IndustriALL під гаслом «Об'єднуємося заради справедливого майбутнього». Леся Семеняк, головний фахівець з міжнародної роботи Атомпрофспілки, як член Виконкому, представляла 12 членських організацій України.

28 червня Верховна Рада звернулася до ООН, МАГАТЕ, ЄС, ОБСЄ, Ради Європи та їхніх парламентських асамблей, парламентів та урядів іноземних держав щодо заповиження ядерній катастрофі на Запорізькій атомній електростанції та протидії ядерному шантажу російської федерації, держави-ядерного терориста.

(Закінчення на 2-й стор.)

АКТУАЛЬНІ НОВИНИ

Тільки повний контроль України над ЗАЕС

Президент України Володимир Зеленський та міністр енергетики України Герман Галущенко провели зустріч із генеральним директором МАГАТЕ Рафаелем Гроссі, який перебуває з візитом у Києві та планує поїздку до тимчасово окупованої Запорізької АЕС.

Під час розмови Глава держави укотре наголосив, що єдиним способом запобігти ядерному інциденту на ЗАЕС є її повна демілітаризація, деокупація та відновлення Україною контролю над станцією.

Основною темою розмови гендиректора МАГАТЕ і міністра енергетики України були ризики усунення ліцензованого українського персоналу від виконання обов'язків на окупованій росіянами Запорізькій АЕС, а також завершення строків експлуатації ядерного палива в реакторах станції. Герман Галущенко зауважив, що наразі від роботи на станції усунуто близько 400 висококваліфікованих, ліцензованих працівників: «Це персонал, який має ліцензію на виконання відповідних функцій. Очевидно, що ті, ким їх будуть замінювати, не матимуть ліцензії. І це вплине на роботу станції, а значить — на ядерну та радіаційну безпеку і функціонування об'єкта».

Коментуючи наявність технічних проблем на станції, Рафаель Гроссі зазначив, що ситуація на об'єкті є безпрецедентною: «Ми ще не зустрічали ніде у світі такої ситуації, щоб атомні станції перебували у стані холодного зупину настільки довгий період часу». Герман Галущенко своєю чергою акцентував на проблемах із завершенням строків експлуатації ядерного палива, завантаженого в енергоблоку ЗАЕС.

Президент України звернув увагу на ситуацію в урановидобувній галузі. Чекаємо на дії

Володимир Зеленський з робочим візитом відвідав кілька областей України, зокрема Дніпропетровську та Кіровоградську.

Під час робочої поїздки на Дніпропетровщину Президент України провів нараду з питань захисту об'єктів енергетичної інфраструктури та забезпечення сталого електропостачання в регіоні. Під його головуванням у Кропивницькому відбулася координаційна нарада з питань соціально-економічної та безпекової ситуації в Кіровоградській області. Окремо йшлося про ситуацію в урановидобувній галузі. Очільник уряду Денис Шмигаль і міністр енергетики Герман Галущенко доповіли про основні проблемні питання в цій сфері. Володимир Зеленський доручив опрацювати ці питання, найближчим часом запропонувати шляхи їх розв'язання та за тиждень доповісти про ситуацію.

Нагадаємо, що у вересні Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом» відправила першу партію урану, видобутого на Східному гірничо-збагачувальному комбінаті, до Канади, де на потужностях компанії Cameco український уран буде використаний для виробництва ядерного палива на потреби вітчизняних атомних електростанцій. «Енергоатом» уклав 12-річну угоду з канадською Cameco на постачання гексафториду урану.

Міністр енергетики України Герман Галущенко заявив, що Україна нарощує виробництво урану і має намір витіснити РФ з ринку.

ПРОФСІЛКОВИЙ РУХ

Аргентина: перша перемога є

Членські організації Industriall в Аргентині провели наприкінці січня загальний страйк на знак протесту проти економічних реформ, запропонованих ультраправим президентом Хав'єром Мілеєм. Страйк підтримали профспілки всього світу, закликавши до солідарності з аргентинськими працівниками.

За даними аргентинських профспілкових федерацій, понад 700 000 людей вийшли на марш до палацу Національного конгресу в Буенос-Айресі, а в акціях по всій країні взяли участь 1,5 мільйона людей, виступивши на підтримку прав народу, демократії, конституції та поділу влади.

Демонстранти несли плакати з гаслами «Ви не продаєте свою країну, ви її захищайте» і «Робітники єдині», вони протестували проти реформ, запропонованих ультраліберальним урядом Мілея. Реформи спрямовані на дерегулювання економіки, зменшення втручання держави та скасування сотень законів, що захищають як індивідуальні, так і колективні права.

Під тиском опозиції уряд уже був вимушено вилучити одну статтю, згідно з якою будь-яке публічне зібрання за участю трьох і більше людей уважалося б незаконною демонстрацією, за проведення якої загрожує тюремне ув'язнення.

ВРЯТОВАНА СПАДЩИНА

ДОКУМЕНТИ З ІСТОРІЄЮ

Довідково. Колектив ЦДАГОУ — це 54 працівники, переважно жінки. Дехто працює 10-15 років, є такі, що й більше 20-ти. Практично всі члени колективу перебувають у профспілці. Ольга Бажан прийшла працювати в архів у 1993 році (за освітою історик). З 1997 була заступником директора. З кінця 2014-го керує ЦДАГО України, з 2022 року — об'єднаним архівом.

(Закінчення.)

Початок на 1-й стор.

Довгий час у приміщенні зберігався запах гарі. Відчувається він навіть зараз після усіх реставраційних процедур. Це властивості паперу «втягувати запахи» — зберігати свою історію.

У ЦДАГОУ —

НА ПОСТІЙНЕ ЗБЕРІГАННЯ

Про те, що всі документи треба віддавати на постійне зберігання до архіву, керівництво ЦДАГОУ і Атомпрофспілки домовилися вже після пожежі. До цього між організаціями була співпраця, яка полягала у проведенні на базі архіву семінарів і практичних навчань із сучасного діловодства у профспілках: як організувати внутрішній і зовнішній документообіг, будувати номенклатуру справ.

— Номенклатура справ регламентує внутрішнє діловодство, — зазначає Ольга

Бажан. — Дає змогу в будь-який момент знайти, що потрібно. У критичних ситуаціях виокремити найважливіші документи та евакуювати їх у першу чергу.

У 2000-х роках було прийняте рішення, що архів має приймати документи від професійних спілок. Але деякі профспілки, також Федерація профспілок України, мали власні архіви. Після пожежі у Будинку профспілок профорганізація стало зрозуміло, що документи мають зберігатися у спеціально облаштованих приміщеннях.

Довідково. На сьогодні в архіві створено фонд Атомпрофспілки — №373. Він складається з двох описів, близько 190 справ. Охоплює період з 1991 по 2013 роки. Це ті справи, які в архіві рятували. Продовжує наповнюватися вже третій опис документів від Атомпрофспілки: що стосуються міжнародної діяльності, протоколи засідань колегіальних органів, інформаційні матеріали. Газета «Атомник України» в ЦДАГОУ також на постійному зберіганні, усі номери, починаючи з 2000 року.

— Є особливості зберігання документів від профспілок, адже саме вони є їх власниками на відміну від державних установ, — веде далі Ольга Вікторівна. — І не зобов'язано

передавати їх нам на зберігання. Але робити це важливо, бо профспілки відіграють значну роль у суспільно-політичному житті держави.

ЦИФРУВАННЯ НАДВАЖЛИВЕ

Архів від імені держави гарантує збереженість документів громадських формувань. Але, згідно з чинним законодавством, має захищати персональну інформацію.

— На сьогодні в архіві зберігається 12 фондів всеукраїнських галузевих профспілок, — зазначає Ольга Бажан. — У цих документах міститься дуже багато персональної інформації. Це особливості діловодства профспілкових організацій. У протоколах вказуються паспортні дані, телефони, адреси проживання. Ця інформація, згідно із законодавством, не може бути оприлюднена. З другого боку, протоколи — це ті першоджерела, за якими можна вивчати діяльність профспілок. І ми маємо зробити їх доступними для дослідників і водночас захистити права людей. Одним із кроків на цьому шляху є оцифрування документів. У разі запиту користувачу для роботи надається цифрова версія документа, що не містить персональних даних.

Загалом оцифрування документів — наше найпріоритетніше завдання, як і для всіх архівів. Щоб зберегти інформацію. Ми розуміємо, в умовах війни будь-що може статися. Під час Другої світової архівні фонди

втратили дуже багато документів. Сьогодні, якщо фізично документ буде знищено, він залишиться в інформаційному варіанті. Війна темпи з цифрування дуже пришвидшила.

УВІЙТИ В ІСТОРІЮ

24 лютого 2022 року усі працівники архіву перебували на своєму робочому місці.

— Початок повномасштабного російського вторгнення був шокуючим моментом для всіх, — згадує Ольга Вікторівна. — Але ми мали передусім забезпечити безпеку документів, перенести їх із вразливих місць будівлі до більш захищених. Тому, коли всі люди масово виїжджали зі столиці, ми добрилися на роботу. Згодом співробітники почали працювати дистанційно. Був налагоджений канал зв'язку. Група працівників чергувала в архіві. Жоден з нас не вїхав за кордон. Дехто — в західні більш безпечні регіони, але основний персонал залишався у Києві.

— Зараз я вже себе не уявляю в якійсь іншій сфері діяльності, — ділиться думками про свою працю Ольга Вікторівна. — Коли ти зрозумієш цю професію, для тебе відкривається головний її сенс: ми збираємо інформаційні свідчення часу. І лише завдяки нашим зусиллям наступники про них дізнаються.

А ще, мабуть, це єдина професія, яка дає можливість будь-якому працівникові, не обов'язково директору — архівісту, реставратору увійти в історію. Коли оформлюється справа, кожен з них ставить свій підпис. Отож і сам залишається в історії.

Лілія СОКОЛОВА

ПРОФСПІЛКОВА РОБОТА

На захисті прав потерпілих від нещасного випадку

У Будинку профспілок у Києві 1 лютого 2024 року відбулося засідання робочої групи ФПУ, створеної на виконання рішення Ради ФПУ, з напрацювання законодавчих пропозицій щодо забезпечення у повному обсязі прав потерпілих на виробництві на відшкодування отриманої ними шкоди.

Суть питання

У нараді взяли участь заступник Голови ФПУ Василь Андреев, керівник Управління соціального страхування і пенсійного забезпечення апарату ФПУ Володимир Максимчук, керівник департаменту охорони праці апарату ФПУ Юрій Андрієвський, фахівці профільних структурних підрозділів членських організацій ФПУ. Від Атомпрофспілки до групи входить Валерій Сіпеев — фахівець з охорони праці та соціального страхування ЦК профспілки.

З набранням чинності з 1 січня 2023 року Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», в редакції Закону від 21.09.2022 р. №2620-IX, значно погіршено соціальний захист осіб, які потерпіли внаслідок нещасного випадку на виробництві чи профзахворювання. Якщо до цього зазначеним особам надавалися соціальні послуги (лікування, санаторно-курортне лікування, забезпечення необхідними ліками, надання технічних та інших засобів реабілітації, протезування тощо) у повному обсязі за рахунок коштів соціального страхування, то після 1 січня 2023 року ці послуги потерпілі на виробництві не отримують в повному обсязі.

Повноцінний захист

До цього відшкодування шкоди у повному обсязі ґрунтувалося на одному з основних принципів, визначених Законом України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р. №2694-XII, на яких базується державна політика в галузі охорони праці, зокрема «соціального захисту працівників, повного відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві і професійних захворювань». Аналогічний принцип був закладений і в Законі України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23.09.1999 р. №1105-XIV, який набрав чинності з 2001 року.

Неприйнятні зміни

А тепер, відповідно до частини 3 статті 36 чинного Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», потерпілі на виробництві мають право на лікування та реабілітацію у сфері охорони здоров'я в закладах охорони здоров'я, що проводяться відповідно до вимог законів України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» та «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я».

Саме тому вже рік під час лікування потерпілого внаслідок нещасного випадку на виробництві окремі медичні послуги, зокрема, проведення операцій, придбання медичних засобів, наприклад, таких як металеві пластини тощо, оплачуються самим потерпілим. І це попри те, що працівник є застрахованою особою у соціальному

страхуванні від нещасного випадку на виробництві, за нього сплачувалися цільові страхові внески і в разі настання страхового випадку мають покриватися всі витрати, пов'язані з відновленням його здоров'я внаслідок заподіяння шкоди, у тому числі й на лікування.

Звуження прав

З 1 січня 2023 року не всі лікарські засоби (ліки), зазначені у виданих лікарями рецептах (пов'язаних з травмою на виробництві), видаються потерпілим безоплатно. Є проблеми з фінансуванням протезування та інших послуг для потерпілих.

Отже, порушено основний принцип соціального страхування від нещасних випадків на виробництві — відшкодування застрахованій особі в повному обсязі шкоди внаслідок нещасного випадку на виробництві.

Законодавчі зміни, які вступили в дію з 1 січня 2023 року, звужують права потерпілих осіб на можливість отримання ними необхідного лікування в повному обсязі та отримання необхідних лікарських засобів і медичних виробів, визначених лікарсько-консультативною комісією.

Роботу розпочато!

Учасникам робочої групи поставлено завдання напрацювати проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». На нараді обговорено питання щодо змісту законопроекту та подальшої роботи профспілок з напрацьованими законодавчими пропозиціями для внесення їх через народних депутатів на розгляд Верховної Ради України.

Представник Атомпрофспілки зазначив, що для потерпілих було б краще, якби все повернуто як було, тобто щоб відшкодування було повним. Але, з огляду на реалії, напрацювання і прийняття законопроектів та ставлення влади до профспілок, на простий шлях розраховувати не доводиться. Враховуючи це, робочій групі необхідно шукати підтримку своїх напрацювань у роботодавців та вести переговори з Мінсоцполітики.

Відділ колективно-договірної та правової роботи Атомпрофспілки

Існування профспілкового руху в Україні — це ознака рівня цивілізованості держави

ЗБЕРЕГТИ СТРАТЕГІЧНЕ ПІДПРИЄМСТВО

Підсумки 2023 року: гідрометалургійний завод

Про завдання, які вдалося виконати у 2023 році, та виробничі плани 2024 року розповів директор гідрометалургійного заводу ДП «СхідГЗК» Віталій Жущман.

2023 рік був нелегким для працівників ГМЗ. Але, попри кадровий дефіцит та виклики воєнного часу, колектив зорганізувався, мобілізувався та виконав усі завдання на 100%.

Були проведені об'ємні ремонти на сірчанокислотному виробництві, що дозволило підтримати працездатність СКЦ та виконати робочу програму як з виробництва сірчаного кислоти, так і уранового оксидного концентрату.

Також було придбано нове обладнання. Зокрема, пластинчасті теплообмінники, насосні агрегати. Це дало змогу дещо підвищити надійність роботи виробництва.

Як відзначив кожному працівникові нашого трудового колективу за згуртованість, взаємодію. Був відплив персоналу, велика кількість мобілізованих, які зараз захищають нашу Батьківщину від підступного ворога. Кадрів не вистачало. Але наші люди трудилися на совість. Незалежно від професії — чи то електриком, чи слюсар КВПтаА, чи апаратник тощо — усі з розумінням ставилися до того, що, де скрутно — на тій дільниці ми й виконували роботи, необхідні для ремонту або запуску.

Не відмовлялись і від надання допомоги іншим підрозділам. Наприклад, монтери колії залізничного цеху ГМЗ направлялися на Інгульську шахту для усунення певних негараздів. Залізничники — це частина нашої робочої сім'ї, нашого заводу. Вони в повному обсязі забезпечили рух вантажів, які надходили (це і рудна сировина, і сірка). Вчасне подання і прибирання вагонів. Ремонтний персонал здійснював безпечну експлуатацію залізничних колій.

Плани на 2024 рік — це, безперечно, збільшення обсягів виробництва, що дозволить краще жити: отримувати зарплату, оновлювати обладнання, рухатися вперед, досягаючи нових цілей. До речі, планується придбання певного обладнання для гідрометалургійного заводу.

Тож розпочали цей рік з вірою в краще та в Перемогу!

За матеріалами пресслужби СхідГЗК